

**YOSHLAR ORGANIZMIDA REVMATIK JAMIYATINING
ERTA BELGILARI**

Ilmiy rahbar

Razzakov Nabijon Alijonovich

Kokand University Andijon filiali

Tibbiy va biologik kimyo kafedrası

Dotsent ,PhD

Mirzarahmonova Robiya Nozimjon qizi

Kokand University Andijan filiali

Tibbiyot fakulteti

Davolash yo'nalishi

305-guruh talabasi

+998907647101

rmirzarahmonova@icloud.com

Annotatsiya: Yoshlar organizmida revmatik kasalliklar turli klinik ko'rinishlarda namoyon bo'lishi mumkin va bu kasalliklarning erta belgilarini bilish kasallikni o'z vaqtida aniqlab, samarali davo choralarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Revmatik kasalliklar — bu asosan immun tizimi nomutanosibligi, yallig'lanishli jarayonlar va bog'lov, tog'ay hamda boshqa to'qimalarni zararlovchi surunkali xastaliklardir. Ular organizmning butun tizimlariga, jumladan, bo'g'im, yurak, teri, buyrak, asab va qon-tomir tizimlariga jiddiy ta'sir ko'rsatishi bilan ahamiyatlidir. Yoshlar orasida aniqlanadigan revmatik kasalliklar erta bosqichda ko'pincha noaniq klinik belgilar bilan namoyon bo'ladi, bu esa diagnostikani qiyinlashtiradi. Shuning uchun kasalliklarning dastlabki belgilarini to'g'ri baholash va ularga nisbatan hushyor bo'lish shifokor va ota-onalarning asosiy vazifasi hisoblanadi.

Kalit soʻzlar: boʻgʻimlarda qattqlik, ertalabki ogʻriq, shish, tana haroratining koʻtarilishi, umumiy holsizlik, charchoq, ishtahaning pasayishi, terida oʻzgarishlar, yurak urishining tezlashishi, mushaklardagi ogʻriq.

Revmatik kasalliklarning yoshlar orasida erta belgilaridan biri boʻgʻim sohalarida ogʻriq, harakat vaqtida qattqlik va shishlarning paydo boʻlishidir. Ertalabki boʻgʻimlardagi qattqlik, ularning harakatchanligini vaqtincha yoʻqotishi, biroz vaqtdan soʻng bu belgining kamayib yoki yoʻqolib ketishi yosh revmatik kasalliklarning muhim belgilaridan biridir. Ayniqsa, ertalab uygʻonganda yoki uzoq harakatsiz holatda oʻtirgandan keyin boʻgʻimlarni harakatga keltirishda noqulaylik va qattqlik sezish koʻp uchraydi. Shu bilan birga, boʻgʻim atrofida tashqi koʻrinish oʻzgarishlari paydo boʻlishi, shish, issiqlik oshishi, teri orqali qizarish, shuningdek, boʻgʻim ichida suyuqlik toʻplanishi mumkin. Yana bir muhim erta belgi — umumiy holsizlik, ehtimol, tana haroratining biroz koʻtarilishi, umumiy charchoq, faoliyatga qiziqishning pasayishi, ishtahaning yoʻqolishi va tana vaznining sekin-asta kamayib borishidir. Yosh organizmda yuzaga keladigan revmatik jarayonlar turli xil simptomlar bilan birga kechishi mumkin. Yurakning surunkali yalligʻlanishi (endokardit, miokardit) baʼzi holatlarda faqat yurak urishining tezlashuvi yoki yurakda mayin bezovtalik tarzida namoyon boʻladi. Teri va teri osti toʻqimalarida ham ayrim oʻzgarishlar — masalan, yirik yoki kichik doiraviy toshmalar, terida rang oʻzgarishi, baʼzida kichik tugunlar koʻrinishida seziladi [1].

Revmatik kasalliklarda erta bosqichda paydo boʻladigan yana bir belgi — tana haroratining doimiy ravishda yuqoriligi, hatto infeksiyon kasallik belgilarisiz ham harorat pasaymasligi mumkin. Kasallikning ayrim turlarida, xususan, yoshlar revmatoid artritida tana haroratining doimiy biroz koʻtarilishi kuzatiladi. Bunday belgilar baʼzan gripp yoki oddiy shamollash bilan adashtirib yuborilishi mumkin, ammo aynan revmatik kasallikning boshlanishida ular koʻproq ahamiyat kasb etadi. Yoshlar orasida

aniqlanadigan revmatik kasalliklarning yana bir erta ko‘rinishi — bo‘g‘imlardan tashqarida yurak, buyrak, o‘pka, markaziy va periferik asab tizimining zararlanishi bilan harakterlanadi. O‘smirlar har doim ham o‘z sog‘lig‘idagi noqulayliklarni aniqlik bilan ifodalay olishmaydi, shuning uchun tashqi klinik belgilarni — yuzda va qo‘llarda teri sohasida o‘zgarishlar, ba‘zan esa burun va lablar sohasida qizarish, teri ustida rangparlik yoki moviylashish, tez-tez shamollash, uzoq davom etuvchi bod kasalliklar, grippga o‘xshash ahvolga e‘tibor berish lozim. Immunitet pasayishi natijasida bolalarda va o‘smirlarda revmatik kasalliklar rivojlanishida infeksiyon omillar ham muhim o‘rin tutadi. Ba‘zan kasallik boshlangan paytda bo‘g‘imdan tashqari simptomlar, ya‘ni yurak sohasida og‘riq, to‘satdan yurak urishining tezlashishi, nafas qisqaligi, qattiq charchoq, doimiy kuchsizlik, rangparlik, ko‘z sohasida qizarish yoki yallig‘lanish, og‘iz sohasida yaralar, norasmiy tan sohalaridagi og‘riqlar, kamaygan mushak quvvati bo‘lishi mumkin. Bu simptomlar kasallikning umumiy va tizimli kechishini ko‘rsatadi. Ayrim hollarda yoshlar organizmida bemorlar, ayniqsa o‘smirlar, harorat ko‘tarilishini payqashmaydi, ammo ular doimo charchoq, uyquchanlik, qiziqishning yo‘qolishi, yengil og‘irlik his qilish, mashg‘ulotlarda sustlik ko‘rinishida bo‘ladi. Dastlabki bosqichda zudlik bilan shifokorga murojaat qilinmasa, kasallik hayot sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi va doimiy rivojlanib boradi. Shuning uchun, ayniqsa bolalar va o‘smirlarda, har qanday favqulodda o‘zgarish — bo‘g‘imlarda qattiqlik, og‘riq, shish, tez-tez yurak urishi, doimiy charchoq, tana haroratining sababsiz ko‘tarilishi, tana vaznining tushib ketishi, ishtahaning yo‘qolishi, to‘qimalarda o‘sishni pasayishi, teri rangining o‘zgarishi kabi simptomlar aniqlanganda darhol tibbiy ko‘rikdan o‘tish kerak [2].

Revmatik kasalliklarning yana bir erta belgilari — og‘riqlarning bo‘g‘imda turg‘unliksiz, ko‘chib yurishi, ba‘zan bo‘g‘im atroflarida, ba‘zida esa mushaklarga yoki boshqa to‘qimalarga tarqalishi mumkin. Ko‘p hollarda

bu kasalliklarda bo'g'imlarning aniqlik bilan shishishi, ularning harakat vaqtida og'riq sezilishi, og'riq o'z-o'zidan yo'qolib ketmasligi bilan kechadi. Ko'p marotaba boshqa infeksiyalar yoki travmatik omillar bilan bog'liq bo'lmagan, o'z-o'zidan yuzaga kelgan og'riqlar revmatik kasalliklarni erta rivojlanishini ko'rsatadi. Bundan tashqari, yurak faoliyatining buzilishi — yurakda og'riq, yurak urishining tez-tez o'zgarilishi, ba'zida esa yurakda g'alati tovushlarning, shovqinlarning paydo bo'lishi yoshlar orasida revmatik kasalliklarning erta belgilaridandir. Yurak va qon-tomir tizimiga ta'sir qiluvchi revmatik kasalliklar surunkali yurak nuqsonlariga olib kelishi mumkin, bu esa yoshlarning sog'lig'i uchun jiddiy xavf tug'diradi. Jigar, buyrak, o'pka va nafas tizimi sohalarida ham ayrim muammolar — nafas qisilishi, quruq yo'tal, ko'krak sohasida qattqlik, tunda ko'proq bezovtalik, siydik ajralishining kamayishi, oyoqlarda shish, ko'z sohasida o'zgarishlar (masalan, ko'z bilan ko'rishda qisqa muddatli yomonlashish) ham revmatik kasalliklarning erta bosqichidagi simptomlarga kiradi. Qolaversa, revmatik kasalliklarning dastlabki bosqichida umumiy intoksikatsiya belgilarining borligi: doimiy bosh og'riqlari, bosh aylanish, ko'ngil aynishi, tez-tez ich ketishi yoki qorin sohasidagi og'riqlar, umumiy ahvolning og'irlashishi, jismoniy mashqlarda susayish, uzoq davom etgan holda tana haroratining yuqoriligi, bunda aniqlik bilan boshqa tana tizimlarida aniq kasalliklar aniqlanmasa, revmatik kasallik haqida o'ylab ko'rish talab qilinadi [3].

Shu boisdan, har bir yosh organizmda revmatik kasalliklarning erta bosqichidagi hilma-xil simptomlarga e'tiborli bo'lish lozim. Hozirgi paytda revmatik kasalliklarning oldini olish va erta tashhishlash, shuningdek, zamonaviy terapevtik va profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish shifokor va ota-onalarning asosiy vazifasi bo'lib qolmoqda. Ba'zi hollarda kasallikning klassik bo'lmagan simptomlari, noaniq kechadigan shakllari bo'ladi. Shu sababli bolalar va yoshlarni doimiy tibbiy ko'rikdan o'tkazish, revmatolog yoki pediatr shifokorining maslahatini olish tavsiya etiladi. Muammoga jiddiy

yondashilgan holda, zamonaviy diagnostika usullari — laborator tahlillar, ultratovush tekshiruvlari, rentgen, magnit-rezonans tomografiyasi va boshqa usullar yordamida kasallikni erta bosqichda aniqlash va davolash, uning asoratlardan saqlash mumkin. Kasallik rivojlanishining erta bosqichida aniq tashxis qo'yilishidan oldin shifokorlar ehtiyotkorlik bilan bemorning har bir simptomini, sog'lig'idagi o'zgarishlarni to'liq baholashlari zarur. Organizmda yuzaga kelayotgan noaniq klinik belgilar, ayniqsa doimiy yoki qayta-qayta takrorlanadigan og'riq, yallig'lanish, tana haroratining ko'tarilishi, teri va ichki organlarda o'zgarishlar kabi simptomlar ko'zdan qochmasligi talab etiladi. Revmatik kasalliklarning erta bosqichidagi barcha klinik simptomlar bevosita yoki bilvosita ravishda organizm to'qimalari va organlarida kechayotgan yallig'lanish jarayonlari bilan bog'liq bo'lib, ularning har birini tibbiy ko'rik vaqtida aniqlash va kompleks baholash muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, aholi, xususan yoshlar va ularning ota-onalari, o'qituvchilari orasida revmatik kasalliklarning erta belgilari va ularning salbiy oqibatlari haqida keng tushuntirish ishlari olib borish lozim [4].

Bir so'z bilan aytganda, yoshlar organizmida revmatik kasalliklarning erta bosqichida asosan bo'g'im, teri, yurak, buyrak, o'pka va asab tizimi sohalarida o'zgarishlar yuzaga keladi. Bosh og'riqlari, umumiy holsizlik, tana haroratining sababsiz ko'tarilishi, ishtahaning pasayishi, tez-tez charchoq, teridagi tashqi belgilar, bo'g'imlardagi qattiqlik, og'riq va shish, yurak va buyrak faoliyatidagi buzilishlar — bularning barchasi yosh organizmda revmatik jarayonlar boshlanganidan dalolat beradi. Kasallikning bu erta bosqichlarini o'z vaqtida aniqlash — kelajakda asoratlar rivojlanishining oldini olish, kasallikni to'laligicha davolash va sog'lom turmush tarzini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, yoshlar organizmida revmatik kasalliklarning erta belgilari har doim ham aniq va klassik ko'rinishda namoyon bo'lavermaydi.

Tabib va ota-onalar, o'qituvchilar va atrofdagilar har bir klinik belgini hushyorlik bilan kuzatib, o'z vaqtida shifokorga murojaat qilishlari hamda profilaktika va mustahkamlovchi chora-tadbirlarni kechiktirmasdan amalga oshirishlari maqsadga muvofiqdir. Zamonaviy tibbiyotda revmatik kasalliklarni erta aniqlash va samarali davolash imkoniyatlari kengaymoqda, shuning uchun yoshlar sog'ligini muhofaza qilish asosiy vazifalardan biri bo'lib qolishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva, D., & O'razov, A. (2018). "Yoshlar va revmatizm: erta tashxis muhimligi." Sog'lom Hayot, 3(2), 21-26.
2. Bazarov, I., & Akbarov, M. (2019). "Revmatik kasalliklar: yosh bolalarda boshlang'ich belgilar va diagnostika." Zamonaviy Tibbiyot, 4(4), 13-18.
3. Davronova, M. (2021). "Yoshlarda revmatizmdan saqlanish yo'llari." Tibbiyotda Yangiliklar, 6(2), 75-80.
4. Juraev, M., & Otamurodova, N. (2020). "Erta revmatik belgilar va ularni aniqlash usullari." Respublik Tibbiy Jurnali, 5(1), 9-15.
5. Karimova, S. (2019). "Bolalarda revmatik artritning klinik ko'rinishlari." Pediatriya, 2(3), 60-66.
6. Mirzayev, U., & Xudoyberdieva, S. (2018). "Yoshlar orasida revmatik kasalliklar epidemiologiyasi." O'zbekiston Tibbiyoti, 1(2), 33-39.
7. Rustamova, N., & Tursunov, S. (2022). "Revmatizmdan erta himoyalaniish: ilmiy yondashuvlar." Ilm-Fan va Tibbiyot, 8(1), 102-109.

